

L. O. fr. Landshovf. Chr. Winthens
audigt
102
huvud
J

Fig. 1. Fra Chr. Winthens Eksemplar af Henrik Wergelands «Spaniolen» 1833. Forfatterens Pennetegning paa Omslagets Inderside og Dedikation paa Titelbladet.

ILLUSTRATIONER OG VIGNETTER I HENRIK WERGELANDS BØGER

I.

I 1916 modtog Medlemmerne af vor Forening for Boghaandværk fra Forening for norsk Bokkunst en ny Udgave af Henrik Wergelands Digtning »Jan van Huysums Blomsterstykke«. Dens dekorative Udstyr skyldes den senere afdøde norske Maler Oluf Wold Torne, hvis Blomsterbilleder havde begejstret Andreas Aubert til at sige: »Her er meer end Jan van Huysums blomsterstykke«, de »trænger ikke besjælelsen utenfra av en Wergelands digt«. Torne havde med Iver og Talent dyrket dekorative Opgaver og udviklet en stærk personlig Stil, men hans Vignetter med deres moderne Præg, noget grove Streg og vel tørt stiliserede Blomster harmonerer neppe fuldkomment med Bogens Indhold. I hvert Fald er det dog en statelig Bog, der tjener norsk Boghaandværk til Ære.

Mellem sine sparsomme Oplysninger anfører Efterordet følgende Uddrag af et Brev fra Wergeland d. 27. April 1840: »Dette lille Arbejde vilde jeg nu oversende med mit Svar, men den eneste Presse, der havde Forzinger nok for mit Øjemed, bliver først ledig i disse Dage«. I Modsætning til Flertallet af Datidens Forfattere synes altsaa Wergeland at have vist personlig Interesse for sine Bøgers Udstyr.

Det var oftest tarveligt; Wergelands Tid var i hans Land ingen Blomstringstid for Boghaandværket. De i hans tidligere Værker indføjede Bille-

der og Vignetten vækker nærmest Medlidenhed og vilde ikke fortjene Opmærksomhed, om de ikke delvis maatte antages at skyldes Digteren selv. Han havde arvet Tegnelysten fra sin Fader Præsten, hvis Selvportræt i Miniatur – efter Gengivelser at dømme – viser en ikke ringe Dygtighed. Alligevel regnede han Sønnens kunstneriske Talent for at være større; »da maa han«, skriver Wergeland 1828, »slutte fra nogle barokke Compositioner, jeg paa egen Haand har gjort, og har jeg et saadant Talent, da er det ikke det mindste uddannet, da jeg ikke har haft Taalmodighed til at blive under en Lærer«. »Alle hans Ideer søgte han at anskueliggøre for Øjet«, siger Faderen. »Derfor vare mange af hans Manuskripter ledsagede af Vignetter skjødesløst udførte med Pennen, og Væggene i hans Værelse fuld af groteske Bemalinger i Legemsstørrelse«.

Til Dagligstuen paa Ejdsvold Præstegaard malte han i December 1830 et Par Dørstykker med Landskaber i øsende Regn og blændende Sol, »ret kjønne min Tro«, paastaar han selv, »malede med en saftig Pensel, som det heder i Kunstsproget«, siger hans Biograf H. Lassen. De brændte med Præstegaarden 1877, men andre af hans Malerier og mange af hans Tegninger er endnu bevarede.

Især var han Specialist i Karikaturer. Et Hefte med en Snes satiriske Tegninger og Titlen »Vademecum eller Collection des Caricatures«, tegnede 1824, da han var 16 Aar, eksisterer endnu. Naar han senere gjorde Lykke mellem sine Kammerater, mente han selv, at det delvis var, fordi han »malede bedst Karikaturer om Formiddagen« og »skrev de bedste Satirer om Eftermiddagen«. Vi maa da tro, at han selv har tegnet Billeder til den Række satiriske Skrifter, han udgav under Pseudonymet Siful Sifadda, saaledes Torveslaget i »Phantasmer eller Ravnekrog-Poetens Manuskript«, 1829, – men ikke de tyske Landskaber paa Pjecens Omslag – og Koncerten i »Harlekin Virtuos« fra 1830. Mellem Vignetterne er den bedste anvendt paa Titelbladet til »Papegøien« (Fig. 2). Er den end lige saa diletantisk tegnet og skaaret som f. Eks. de ældste Billeder til »Peder Paars«, er den dog morsom, dekorativ og udmærket passende til Bogen. Dennes ringe Anledning var Arrigskab over den danske Boghandler Johan Dahl og hans i Papegøjefarver klædte Tjener, men Skuespillet hører med sine shakespeareske Skønheder i Natalfernes Strofer og sin blodigt vittige Satire over Oehlenschläger til Wergelands bedste Værker. Vignetten fremstiller to Ris over den til Boghandler omskabte Papegøje.

Da Wergeland til »Hassel-Nødder« skrev et frænologisk Foredrag over sit Kranie, udskilte han de to Aander, det havde huset. Spøgefuglen Siful

Fig. 2. Titelblad til »Papegøien«.

Sifadda, hvis Farcer han ønskede udgivne i »et Bind med Træsnit«, var aldeles ulig sin Halvbroder Henrik Arnold Wergeland, der aldrig havde skrevet en Linie, uden at den var elegisk og alvorlig. At Wergeland ogsaa som Tegner indlod sig med det patetiske, viser det, vort kgl. Bibliotek tilhørende, af Forfatteren til Christian Winther sendte Eksemplar af »Spaniolen«, 1833 (Fig. 1). Et Krads paa Omslagets Inderside kan maaske flygtig set synes at stamme fra en Barnehaand; ved nøjere Eftersyn viser det sig at være Digterens egen Fremstilling af de spidse Skakatølstinder; halvt

Fig. 3. Romdalshorn. Blyantstegning af J.S. Welhaven.

sorte, halvt dækkede af Is og kun gæstede af en enlig Ørn hæver de ved Spaniolens Død deres stolte Majestæt over Skyerne.

Skønt Wergeland ogsaa klippede Silhouetter med landlige Idyller, har han ikke tegnet til Gengivelse bestemte Billeder for den alvorligste Del af sin Digtning. Den mærkeligste Oprindelse har Billedet foran Titelbladet i »Skabelsen, Mennesket og Messias« med de to senere til Mand og Kvinde omskabte Engle svævende over den nyskabte Jordklode. Wergelands Modstander og Modsætning Welhaven fortæller nemlig i en Redegørelse for sit Forhold til ham: »Engang tegnede jeg, paa hans Anmodning, et Par Englefigurer i en Bog om Religionen af P. D. Bast. Denne Tegning blev siden af en anden Haand litographeret til Prydelse for Skabelsen, Mennesket og Messias«. Welhaven havde i Bergen under Paavirkning af Lyder Sagen drømt om at blive Maler og faaet sit Talent anerkendt af I. C. Dahl; han

siger selv: »Denne Tendents, hvis fulde Betydning og Anvendelse senere blev mig klar ved en nøie Omgang med flere dygtige og dannede Kunstnere, ledede mig allerede i Skolen til en rigtigere og mere levende Opfatning af flere Materier i de humanistiske Lærefag«. Han var en ulige dygtigere Tegner end Wergeland; hans Portrætter har sikkert lignet, nogle af hans Figurtegninger minder om Thackerays, og den i et Eksemplar af hans »Nye Digte« indklæbde omhyggelige, næsten maniereret rutinerede Blyantstegning af Romsdalshorn (Fig. 3) danner en paafaldende Modsætning til Wergelands temperamentsfulde Skitse af Norges Fjelde. Welhaven gjorde neppe meget Væsen af sine Tegninger. Skønt vi ikke i alle Tilfælde kan bilige hans Optræden og Anskuelser som Bestyrelsesmedlem – gennem flere Aar Formand – for Kunstforeningen i Kristiania, er hans kritiske Kunstsans hævet over Tvivl; den agtedes af hans Omgangsfæller mellem de danske Kunstnere. Han var stedse i Opposition mod alt, hvad der i Litteratur eller Kunst syntes ham Fuskerarbejde; da en Kristiania-Grosserer havde inviteret ham for at beundre et Par Dilettant-Malerier, forlod han Selskabet efter Ytringen: »Det er nogle meget smukke – Rammer!«¹⁾

Wergeland var derimod – trods sit Ven-skab med Fearnley – aabenbart blottet for Kritik over Kunst. Ellers vilde han neppe være gaaet saa varmt i Ilden for Kunsthandler Schmahr's Udstillinger af tvivlsomme Mesterværker. Men vi ved fra den Bog, hvis Stof afgaves af det nu vort Kunstmuseum tilhørende Maleri af van Huysum, hvorledes Bille-der satte hans Digterfantasi i Bevægelse.

Han var glødende Kunst-Entusiast. Hans rent barnlige Glæde over Billeder gav ham stigende Lyst til at udnytte al den Bogpynt, Trykkerierne i Kristiania kunde stille til Raadighed. Derved har Udstyret i en Del af hans Bøger faaet en særegen Karakter.

II.

Hvad var det for Skatte af Forsiringer, han havde fundet i Guldberg og Dzwonkowskis Officin, hvor »Jan van Huysums Blomsterstykke« tryktes af L. Risum for at udsendes d. 18. Juli 1840 i et Oplag paa 500 Eksemplarer? Rene Ubetydeligheder. Smaastempler, der sammensattes for med Sommerfugle i Hjørnerne at indramme enhver af Bogens Sider (Fig. 4), Friser,

¹⁾ Kilderne for de her aftrykte Citater opføres i Halvorsens norske Forfatterleksikon. Andre Tegninger af Wergeland og Welhaven end de her gengivne findes reproducerede i Henrik Jægers norske Litteraturhistorie, i Just Bings o. fl. St. I København omgikkes Welhaven med Lundbye, Skovgaard og Roed. Lundbye omtaler Welhavens Vrede over, at Kunstforeningen i Kristiania nægtede at købe et af Skovgaards Landskaber; Roed har malt et godt Portræt af Welhaven.

Fig. 4. »J. v. Huysums Blomsterstykke«, 1840. S. 9.

der anvendtes til Omslaget, paa Forsiden om en Størstedelen af Bladet dækkende Ornamentik, paa Bagsiden om en Lyre. Træsnitvignetter med Overflødigedshorn, Blomsterkurve og andre Almindeligheder. Desuden nogle Vignetter, der synes beregnede til særlige Øjemed. Hvad kunde passe bedre til en Bryllupssang end Haandtrykket mellem hans og hendes Hænder i en Rosenkrans!

Disse Vignetter kom til at passe Bogen forunderlig godt! Overflødigedshornet over Indledningsdigtet (Fig. 7), Hænderne i Rosenkransen over Kapitlet med den afbrudte Brudevielse (Fig. 4), Haveredskaberne over »Gamle Adriaens Blomsterbed«, Lysets Genius over Slutningsapoteosen, Stjernerne over og Laurbærgrenene med Roser om Kunstnerens Navn, Blomsterkurven til sidst og Lyren paa Omslaget synes netop hjemmehørende i denne Bog. Alle disse Vignetter understøtter saa udtryksfuldt Stemningen i denne Digtning med dens højtflyvende Romantik og stærke Naivitet, at dens Af-løserne i den ny Udgave ikke kan hamle op med dem i saa Henseende. Trykkeriernes tilfældige Vignetforraad lod sig altsaa udmærket godt bruge til Erstatning for et Illustrationsstof, der vilde være besværligt og dyrt at fremskaffe og maaske vanskeligt kunde tilfredsstille de nøjsomste Fordringer til kunstnerisk Værdi eller blot nogenlunde kultiveret Smag.

Derfor fik andre af Wergelands Bøger et lignende Udstyr. Nogle af de samme Vignetter anvendtes ofte mellem andre af samme Karakter. Rigest – om end ikke bedst – er Vignet-Udstyret i hans Digtecyklus »Jøden«. Bogen tryktes 1842 i det Lehmannske Bogtrykkeri paa ringe Papir med en farvelig Bourgeois og staar det mønstergyldige rørende fjernt. Tidens Stil og Smag, som ikke var den bedste, har fundet værdigere Udtryk, men Bogen har ogsaa i sin ydre Form faaet Præget af Digterens højtstræbende og naive Sjæl. Skønt Kolumnen ikke er stort større end i »E Bindstouw« fra samme Aar, og Bogen kun har 52 Sider – som i andet Oplag er forøgede med 4, – er der af Vignetter mobiliseret, hvad der paa nogen Maade lod sig anvende. Alt er taget i Brug: Lyre, Harpe, Kurv, Vase, Bikube, Duer, et Skib, et Uvejrslandskab, allegoriske Figurer, Thorvaldsens »Dagen«. Er end Vignetterne valgte med stor Skønsomhed, passer de ikke overalt lige fuldkomment; kun et begrænset Antal stod til Raadighed. Og de var ikke alle lige gode. Flertallet af dem maa dog siges at være nette, nogle er virkelig smukke i deres Art. Hvor kom de fra?

Langt tilbage i Tiden havde slige Træsnitvignetter i skiftende Stilformer været Bøgerne en almindelig og klædelig Pynt. Endnu et Stykke ind i det 19. Aarhundrede anvendtes de ofte i engelske og franske Bøger. I England, hvor Træsnittet havde opnaaet en Renæssance, fik de en ejendommelig engelsk Karakter. I Frankrig erstattede de det 18. Aarhundredes kobberstukne »Cul de lampe«, hvis Stil, der endnu er bevaret i Duer ved Pilekoggere o. l., fortrængtes af den strenge Empire, der atter, selv i Vignetter, maatte vige Pladsen for Romantik og Realisme. I Tyskland, hvor Vignetterne tidligere havde været saa yndede, at Rabener i det 18. Aarhundrede skrev en satirisk »Abhandlung von Buchdruckerstöcken«, var det ikke længere Mode at indsætte Vignetter i Bøgenes Tekst, naar de ikke netop

var udførte til Bogen. Vignetter som Wergelands fik kun Plads paa Omslag og Titelblade. Her genfindes en Del af de for Wergelands Bøger benyttede Vignetter, saaledes f. Eks. de to Vignetter paa Titelbladet af Arnims »Landhausleben« 1826.

I Danmark fulgte vi tysk Skik. Der findes neppe en eneste Vignet i Værkerne af vor Guldalder-Litteratur, uagtet de danske Trykkerier raadede over det samme Materiel af Vignetter som de norske. Vignetterne henvistes til en beskeden Plads paa Bøgenes Omslag. Vi behøver kun at gaa til Omslagene for H. C. Andersens tidligste Bøger for at genfinde Størstedelen af de for »Jan van Huysums Blomsterstykke« anvendte Vignetter. »Skibet«, 1831, har paa Omslagets Bagside den samme Vignet med Stjerner, Roser og Laurbærgrene, der hos Wergeland omgiver van Huysums Navn, og som ofte er benyttet i hans Værker med god Virkning, højtideligt i »Spaniolen« og paa Titelbladene af »Jøden« og »Jødinden« om Ordet *Χάρις*, satirisk i »Hassel-Nødde« over en opskruet Restaurationsregning. Omslagets Bagside paa Andersens »Phantasier og Skizzer«, 1831, har Overflødhedshornet over Indledningskapitlet i »Jan van Huysums Blomsterstykke« (Fig. 7), »Vignetter til danske Digtere«, 1831, den samme Rosenkrans, der med de indføjede Hænder fra Bogen om Blomsterstykket (Fig. 4) overgik til Wergelands i Kunsthandler Schmahr's Navn skrevne Digt »Forsoningen«, hvor Vignetten ved Skæbnens Ironi er bleven stillet paa Hovedet.

Oftest maatte dog Vignetterne med Lyrer gøre Nytte. Vignetter med Wergelands »Yndlingsinstrument, ædlen Harpe«, der er anvendte i et Par af hans Bøger, var meget mindre søgte. Apollos Lyre havde længe været Digternes Symbol, fra Begyndelsen af det 18. Aarhundrede var den i alle Lande bleven anvendt paa et Utal af Digterportrætter og til Vignetter selv i Bøger af saa lidet lyrisk Karakter som f. Eks. hos os sidste Bind af Holbergs Epistler og Wessels Skrifter. Lyrevignetterne naaede paa Wergelands Tid deres frodigste Blomstring. Paa Omslag og Titelblade ser vi Lyrer i mange forskellige Former og Omgivelser, med Kranse af Laurbær eller Blomster, med Masker og Spejle, Sværd og Noder, Musikinstrumenter fra Oldtid og Nutid, Skrive- eller Maleredskaber. Der er næsten noget symbolsk i de tyske Lyreformers Indvandring i Norden. Göthes pragtfulde Lyre fra 1799-Udgaven af »Hermann und Dorothea« havde Kamma Rahbek overdraget C. A. Lund, – hendes Kopi er gengivet i P. Hansens Litteraturhistorie. – 1827 fremtraadte en Lyre med en Egekrans til venstre og en Laurbærgren til højre paa Titelbladet af Heines »Buch der Lieder«. Derfra gik den til Bagsiden af Omslagene for adskillige tyske Bøger, f. Eks. Fouqués »Fata Morgana«, 1830, for hos os 1832 at finde samme Plads paa Paludan Müllers »Kærlighed ved Hoffet« (og endnu 10 Aar senere paa Oehlenschlägers »Dina«). Heines Lyre har fundet samme Anvendelse paa »Jan van Huysums Blomsterstykke« og senere paa andre af Wergelands Bøger, 1841 paa »Vingagers Fjeldeventyr« og 1844 paa »Jødinden«.

Maaske er det ikke aldeles sikkert, at Heines Lyre var ægte tysk. Rent tilfældige Iagttagelser kan ikke uddybe et Emne, i hvilket der trods dets Ubetydelighed ikke trænges til Bunds uden ved vidtløftige Undersøgelser i

Udlandets Biblioteker. I hvert Fald stammer en Del af de i Wergelands Bøger anvendte Vignetter oprindeligt fra Frankrig. Sammenlignes det i »Jøden« over »Juleaften« slet trykte Uvejrslandskab, der ogsaa er anvendt for »Vinagers Fjeldeventyr«, med det bedre Aftryk af samme Stok i »Oeuvres complètes de Casimir Delavigne«, Paris 1836, S. 551, viser det sig i Virkeligheden at være et nænsomt behandlet fransk Træsnit. Det er sagtens overført fra en tidligere Udgave af Delavignes »Messéniennes«; af disse ejer vort kgl. Bibliotek kun en tredje Udgave fra 1820 med tre af Digtene. Her genfindes den 11 Aar senere til Andersens »Phantasier og Skizzer«, 20 Aar senere til Jan van Huysums Blomsterstykke anvendte Vignet med Overflødhedshornet (Fig. 7). Ogsaa Vignetterne i de faa Bøger af Lamartine, Biblioteket ejer i de tidligste Udgaver, bevidner den franske Karakter i en Del af de til Wergelands Arbejder benyttede Vignetter.

Det synes da, som om Vignetter, der i Frankrig var ude af Mode eller Brug, gennem Tyskland førtes op til Norden. I Wergelands Bøger fik de atter en til deres oprindelige Anvendelse svarende Plads. De benyttedes her i et stort Omfang, som viser, hvor kære de var ham, fordi de med Rette syntes ham at forhøje Bøgernes Stemning.

III.

For et passende Billedudstyr til »Hassel-Nødder«, de humoristiske Erin dringer, Wergeland nedskrev, da han allerede var mærket af Sygdommen til Døden, kunde disse Træsnitvignetter dog ikke hjælpe stort. Et Par af dem anvendtes, deriblandt det samme Skib, som allerede havde figureret i »Jøden« og i »Den engelske Lods«, men før at faa rimelige Illustrationer maatte Forfatteren alligevel søge Bistand hos Kunstnere.

En Artikel af Andreas Aubert, optrykt i det af Carl W. Schnitler under Titlen »Norsk Kultur og norsk Kunst« udgivne Udvalg af hans Skrifter (Kristiania 1917, S. 162-167), omhandler Billederne til »Hassel-Nødder« og meddeler Wergelands tre Breve i denne Anledning til Maleren Johan Flintoe. Han var uddannet hos Malermester Peder Faxøe i København og skildres fra den Tid som en flink Gut, dygtig i sit Haandværk og til at udskære Smaafigurer i Fedtsten; han var senere bleven en samvittighedsfuld Leder af Tegneskolen i Kristiania, og skønt han ikke hørte til Kunstens store Lys, var han agtet som en af Datidens bedste Malere i Norge. Til ham skrev Wergeland: »Jeg har paa mit Sidste nedskrevet endel Livserindringer, hvortil Tidemand har havt den Godhed at udføre et Par Tegninger som i Træsnit (og de ere ypperligt udførte her i Træ) skulle tages ind i Texten. Men nu staaer jeg der. Jeg kan kun meddele et aldeles raat Omrids, men af Skizzen selv vil en begavet Tegner strax see, hvorledes det skal være. De er den Eneste, som kan hjælpe mig med de resterende 4 Tegninger, og jeg beder Dem derom«. Et Honorar vil med Fornøjelse blive betalt.

I det følgende Brev, fra 11. Juni 1845, ledsaget af »en Rulle Papir«, omtales 5 Illustrationsemner, deriblandt Wergelands Møde med Englænderen. »Dersom De finder, at vedlagte Tegning gaaer an, saa ved Gud jeg ønsker at spare Dem«. Et løst Udkast til et andet Billede viste Hytternes Form og

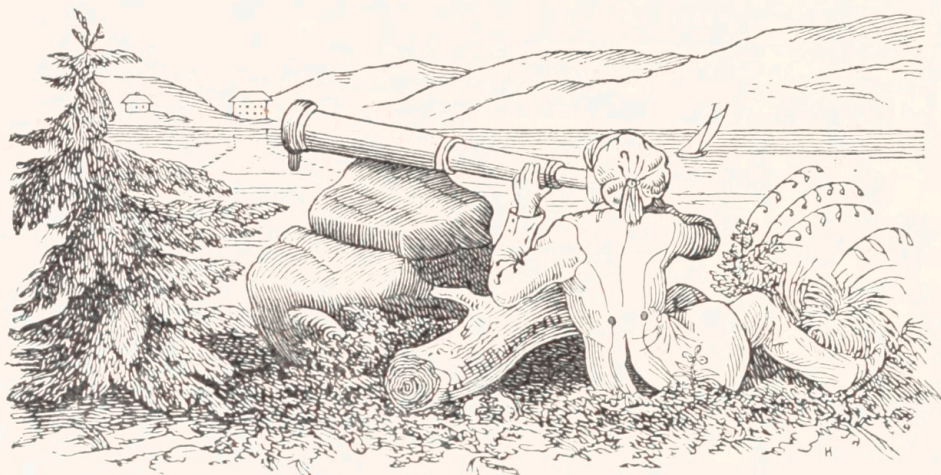

Fig. 5. Træsnit efter Tidemand: Wergeland spejder efter sin Tilbedte. Fra »Hassel-Nødder«.

Beliggenhed i en fransk Landsby; de burde dog »drejes mere for Rummets Skyld«. »Men hvor lidet De gjør af dette er jeg Dem højlig taknemmelig, saa jeg forlanger Oprigtighed naar Deres Tid rent ud forbyder Dem at zire mit siste Arbeide med Deres geniale Tegninger«.

Den sidste Billet til Flintoe, skrevet 12. Juni, Maanedsdagen for Wergelands Død, takker for Fremstillingen af »Galskabens« Figur – efter den første Brev medfølgende Skitse – og giver en detailleret Anvisning for Tegningen af »Den slagne Intelligensridder«. Denne skyldes vel altsaa Flintoe. Da Wergeland selv syntes ret vel tilfreds med sin Tegning af Mødet med Englænderen, har Flintoe sagtens ikke fundet Grund til at tegne en ny, og flere af de andre Billeder er saa raa, at Wergelands Udkast neppe er bleven væsentlig omarbejdede. Aubert antager ogsaa Tidemands Billeder i Bogens Begyndelse – »Den græske Profil« og »Kjærlighed paa Distance« – tegnede efter Udkast af Digteren, ligesom dens ubetinget bedste Pynt, den morsomme og hyggelige Titelvignet. Efter at den unge Tidemand 1842 var hjemkommen fra Udlandet, forlangte Welhaven den ham overdragne Bestilling paa en Altertavle til Vor Frelsers Kirke udført i et af Udlandets Kunstcentrer, og den bitre Strid om denne Sag havde ført Tidemand over i Wergelands Lejr, hvor han efter sin Natur og sine Anlæg ikke hørte hjemme. (En grundig Redegørelse for Forholdet »Adolph Tidemand og Henrik Wergeland har Carl W. Schnitler givet i Festskriftet til Johan Bøgh »Kunst og Haandverk«, Kristiania, 1918). Tidemand rejste Juni 1845 tilbage til Düsseldorf; derfor maatte Flintoe træde i hans Sted. Anstrengelserne for at give Bøgen et godt Illustrationsstof bragte kun et kummerligt Resultat; Træsnittenes Ud-

Fig. 6.

Vignet fra Titelbladet af »Hassel-Nødder«. 1845.

førelse er næsten lige saa langt fra det »ypperlige« som Flintoe fra det »geniale«. Billederne har kun Interesse ved deres Forhold til Digteren; Aubert betoner med Rette, at de viser Datidens Nøjsomhed i Norge i Henseende til Kunst og Berettigelsen af Welhavens Kultursavn.

Endnu paa Dødslejet, hvor Wergeland skrev sine herligste Digte, bevarede han Taknemmeligheden for, hvad der efter hans ukritiske Opfattelse tog sig ud som Kunst. Lassen anfører et Brev fra 27. Juni, et af Wergelands sidste: »Paa Kakkelovnmuren i mit Værelse har jeg faaet et Stykke malet. Det forestiller Hestehagen, seet fra Præstebakken omtrent tversover for Kirken. Jeg seer mellem Træerne Muren hvidne, hvor Mor hviler. I Forgrunden morer Brunen sig med et Ekorn. Det er et rent Portræt. Alt malet af Bratz uden videre Omkostninger. Du kan ikke troe, hvor det er godt at have for Øjnene«. –

I en Afhandling har en af tekniske Spørgsmaal interesseret tysk Kunsthistoriker om et Maleri af Rafael fremført den snurrige Bemærkning, at det ikke alene fortjener Opmærksomhed paa Grund af sin høje kunstneriske Værdi, men ogsaa paa Grund af Revnerne i dets Fernis. Det synes maaske næsten lige saa løjerligt at dvæle ved Udstyret af Wergelands Bøger. Der findes visselig priseligere Bogkunst end deres importerede Vignetter og tarvelige Illustrationer. »Men nu veed jeg dog hvorledes – slige Blomster blev til«. –

Hvor glimrende en Udvikling norsk Boghaandværk og Illustrationskunst end senere har gennemgaaet, er alligevel Wergelands energiske Forsøg paa at vinde Støtte hos disse Magter et mærkeligt og mindeværdigt Afsnit af deres Historie.

Karl Madsen.

Fig. 7. Vignet fra »Jan van Huysums Blomsterstykke«. 1840.